

Υπόθεση C-406/22

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

20 Ιουνίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Krajský soud v Brně (Τσεχική Δημοκρατία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

20 Ιουνίου 2022

Προσφεύγων:

CV

Καθού:

Ministerstvo vnitra České republiky

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Προσφυγή κατά της απόφασης του καθού με την οποία απορρίφθηκε ως προδήλως αβάσιμη η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας που είχε υποβάλει ο προσφεύγων.

Αντικείμενο της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (στο εξής: οδηγία).

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το κριτήριο του χαρακτηρισμού της χώρας καταγωγής ως ασφαλούς για τους σκοπούς του άρθρου 37, παράγραφος 1 [της οδηγίας], όπως μνημονεύεται στο παράρτημα Ι, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, κατά το οποίο

μια χώρα διασφαλίζει προστασία από διώξεις ή κακομεταχείριση διά του σεβασμού των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, ιδίως δε των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της εν λόγω Ευρωπαϊκής Σύμβασης, την έννοια ότι, εφόσον συγκεκριμένη χώρα παρεκκλίνει από την εφαρμογή των υποχρεώσεων εκ της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης κινδύνου κατά την έννοια του άρθρου 15 της ίδιας Σύμβασης, δεν πληροί το εν λόγω κριτήριο ώστε να χαρακτηρίζεται ως ασφαλής χώρα καταγωγής;

2. Έχουν τα άρθρα 36 και 37 [της οδηγίας] την έννοια ότι δεν επιτρέπουν το εκ μέρους κράτους μέλους χαρακτηρισμό τρίτης χώρας ως μόνον εν μέρει ασφαλούς, με ορισμένες εδαφικές εξαιρέσεις για τις οποίες δεν ισχύει το τεκμήριο ότι το εν λόγω τμήμα της χώρας είναι ασφαλές για τον αιτούντα, και ότι, εάν κράτος μέλος χαρακτηρίζει ως ασφαλή χώρα με τέτοιες εδαφικές εξαιρέσεις, τότε για τους σκοπούς της οδηγίας δεν δύναται να χαρακτηριστεί η εν λόγω χώρα στο σύνολό της ως ασφαλής χώρα καταγωγής;

3. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης σε κάποιο από τα ως άνω προδικαστικά ερωτήματα, έχει το άρθρο 46, παράγραφος 3 [της οδηγίας], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά αποφάσεως διαπιστώνουσας το προδήλως αβάσιμο αιτήσεως, κατά το άρθρο 32, παράγραφος 2 [της οδηγίας], η οποία έχει εκδοθεί δυνάμει του άρθρου 31, παράγραφος 8, στοιχείο β' [της οδηγίας] θα πρέπει να λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως, ακόμη και σε περίπτωση που ο αιτών δεν προβάλλει σχετική αιτίαση, το γεγονός ότι ο χαρακτηρισμός χώρας ως ασφαλούς είναι αντίθετος προς το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους προμνημονευθέντες λόγους;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και του διεθνούς δικαίου

Άρθρα 18 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: **Χάρτης**).

Αιτιολογικές σκέψεις 11, 12, 40 έως 42, 46, άρθρα 1, 31, παράγραφος 8, 32, παράγραφος 2, 36, 37 και 46 **της οδηγίας**, καθώς και παράρτημα Ι της **οδηγίας**.

Πρωτόκολλο (αριθ. 24) για το άσυλο των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: **Πρωτόκολλο (αριθ. 24)**].

Άρθρο 15 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: **Σύμβαση**), καθώς και άρθρο 3 της Σύμβασης της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων.

Σχετικές διατάξεις του τσεχικού δικαίου

Κατά το άρθρο **16, παράγραφοι 2 και 3**, του zákonn č. 325/1999 Sb., o azylu (νόμου 325/1999 περί ασύλου, στο εξής: νόμος περί ασύλου), η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας απορρίπτεται ως προδήλως αβάσιμη σε περίπτωση κατά την οποία ο αιτών προέρχεται από χώρα την οποία η Τσεχική Δημοκρατία χαρακτηρίζει ως ασφαλή χώρα καταγωγής, εκτός αν ο αιτών αποδείξει ότι στην περίπτωσή του η χώρα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασφαλής. Εφόσον πληρούνται οι όροι απόρριψης της αίτησης, δεν εκτιμάται κατά πόσον ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για την παροχή ασύλου ή επικουρικής προστασίας και, εάν δεν έχει προσκομίσει σχετικώς στοιχεία, κατά πόσον υφίσταται κίνδυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

Κατά το **άρθρο 3d** του νόμου περί ασύλου, ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας έχει δικαίωμα παραμονής στην Τσεχική Δημοκρατία, χωρίς τούτο να συνεπάγεται το δικαίωμα λήψης άδειας διαμονής. Το **άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο b)**, ορίζει ότι ο αλλοδαπός έχει την ιδιότητα του αιτούντος την παροχή διεθνούς προστασίας κατά τη διάρκεια της προθεσμίας άσκησης προσφυγής και της εκδίκασης της προσφυγής κατά απόφασης του υπουργείου, σύμφωνα με τον κώδικα διοικητικής δικονομίας, εφόσον η προσφυγή αυτή αναστέλλει την εκτέλεσή της ή έως την έκδοση απόφασης απόρριψης της αιτήσεως αναστολής εκτέλεσης από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, εφόσον ο αλλοδαπός υπέβαλε σχετικό. Κατά το **άρθρο 32, παράγραφος 2**, του νόμου περί ασύλου, η άσκηση προσφυγής κατά απόφασης, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 2, του νόμου περί ασύλου, δεν αναστέλλει την εκτέλεσή της. Το **άρθρο 85b, παράγραφος 1**, του νόμου περί ασύλου προβλέπει ότι, μετά την έκδοση απόφασης που απορρίπτει ως προδήλως αβάσιμη την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, εφόσον αυτή δεν απορρίφθηκε δικαστικά, ή κατόπιν έκδοσης απόφασης περί απόρριψης της αιτήσεως αναστολής εκτέλεσης της συγκεκριμένης αποφάσεως από πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το υπουργείο εκδίδει αυτεπαγγέλτως διαταγή απομακρύνσεως με μέγιστη διάρκεια ισχύος ενός μηνός.

Κατά το **άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο k)**, **σημείο 3**, του νόμου περί ασύλου, ασφαλή χώρα καταγωγής θεωρείται η χώρα που έχει επικυρώσει και τηρεί τις διεθνείς συνθήκες για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί αποτελεσματικών ένδικων βοηθημάτων μέσω. Δυνάμει της vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (απόφασης 328/2015 περί εφαρμογής των διατάξεων του νόμου περί ασύλου και του νόμου περί προσωρινής προστασίας αλλοδαπών, στο εξής: **απόφαση**), η Μολδαβία θεωρείται ασφαλή χώρα, με εξαίρεση την Υπερδνειστερία.

Το **άρθρο 73** του zákonn č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (νόμου 150/2002 περί θεσπίσεως κώδικα διοικητικής δικονομίας, στο εξής: κώδικας διοικητικής δικονομίας), το δικαστήριο, κατόπιν αίτησης του προσφεύγοντος και ακρόασης του καθού, αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης, εφόσον η εκτέλεσή της ή άλλες έννομες συνέπειές της θα προκαλούσαν αναλογικά

μεγαλύτερη ζημία στον προσφεύγοντα σε σχέση με εκείνην που ενδέχεται να προκληθεί σε άλλα άτομα ως αποτέλεσμα αναστολής της εκτέλεσής της και εφόσον τούτο δεν αντιτίθεται σε μείζονος σημασίας δημόσιο συμφέρον.

Κατά το **άρθρο 76, παράγραφος 1, στοιχείο c)**, του κώδικα διοικητικής δικονομίας, το δικαστήριο ακυρώνει την προσβαλλόμενη απόφαση λόγω διαδικαστικών πλημμελειών κατόπιν ουσιώδους παράβασης των διατάξεων που αφορούν την ενώπιον της διοικητικής αρχής διαδικασία, εφόσον η συγκεκριμένη παράβαση συνεπάγεται τον κίνδυνο ελλείψεως νομιμότητας της απόφασης επί της ουσίας.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο προσφεύγων, υπήκοος Μολδαβίας, υπέβαλε, στις 9 Φεβρουαρίου 2022, αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας εντός της Τσεχικής Δημοκρατίας. Αιτιολόγησε την αίτηση του προβάλλοντας ότι δέχεται απειλές από άγνωστα πρόσωπα. Το 2015 υπήρξε μάρτυρας δυστυχήματος, κατά το οποίο πρόσωπο που βρισκόταν σε πεζοδρόμιο σκοτώθηκε από αυτοκίνητο όχημα. Ο προσφεύγων υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας. Ο παραβάτης διέφυγε από τον τόπο του ατυχήματος. Ο προσφεύγων κάλεσε το ασθενοφόρο και την αστυνομία. Κάποιοι ήρθαν στο σπίτι του το ίδιο βράδυ. Φορούσαν σκούφους τύπου μπαλακλάβα. Τον μετέφεραν σε δάσος και τον χτύπησαν. Στη συνέχεια, ο προσφεύγων διέφυγε. Επέστρεψε στην οικία του, μετέφερε την κόρη του σε γνωστό του πρόσωπο για να τη φροντίζει και επικοινωνήσει με την αστυνομία. Στη συνέχεια, η κόρη του μετέβη με πλήρη ασφάλεια στην μητέρα της στο Καζακστάν. Η αστυνομία δήλωσε ότι θα εξέταζε την υπόθεση, αλλά ότι αγνοεί τον δράστη και, ως εκ τούτου, δεν ήταν σε θέση να βοηθήσει τον προσφεύγοντα. Ο προσφεύγων δεν επέστρεψε πλέον στην οικία του. Κρυβόταν σε φίλους του. Ωστόσο, δύο ημέρες αργότερα, επέστρεψε στην οικία του και διαπίστωσε ότι είχε καεί. Ακολούθως, ο προσφεύγων διέφυγε από τη Μολδαβία. Ένας γνωστός τού εξασφάλισε ρουμανικό διαβατήριο. Χρησιμοποιώντας το συγκεκριμένο διαβατήριο μετέβη και στην Τσεχική Δημοκρατία. Επέστρεψε στη Μολδαβία το 2016 και το 2019. Ωστόσο, φρόντισε να μην το μάθει κανείς άλλος εκτός από τους εξαδέλφους του. Η αστυνομία διερευνά επί επτά έτη την υπόθεση αυτή. Οι δράστες, όμως, δεν βρέθηκαν¹. Ο προσφεύγων ουδέποτε διαμαρτυρήθηκε για τις ενέργειες της αστυνομίας.
- 2 Ο προσφεύγων υπέβαλε αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας (στο εξής: αίτηση του προσφεύγοντος) προκειμένου να νομιμοποιηθεί η διαμονή του στην Τσεχική Δημοκρατία. Παραδέχθηκε ότι το 2016 εκδόθηκε εις βάρος απόφαση διοικητικής απέλασης για δύο έτη, διότι εργαζόταν με πλαστό ρουμανικό διαβατήριο και το 2020 διατάχθηκε να αναχωρήσει με απόφαση που εκδόθηκε εκ νέου στις 23 Ιανουαρίου 2022.

¹ Η αστυνομία φέρεται να γνωρίζει τον αυτουργό της ανθρωποκτονίας, αλλά αδυνατεί να αποδείξει οτιδήποτε εις βάρος του, μολοντί αυτός φέρεται να καταζητείται εδώ και 25 χρόνια.

- 3 Δυνάμει απόφασης της 8ης Μαρτίου 2022 (στο εξής: απόφαση απόρριψης), το καθού απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος ως προδήλως αβάσιμη, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νόμου περί ασύλου, διότι η Τσεχική Δημοκρατία αναγνωρίζει τη Μολδαβία ως ασφαλή χώρα προορισμού με εξαίρεση την Υπερδνειστερία, όπως προκύπτει από την απόφαση. Το καθού συγκέντρωσε επίσης στοιχεία από διάφορες πηγές σχετικά με την πολιτική κατάσταση, την ασφάλεια και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Μολδαβία.
- 4 Εφόσον ο προσφεύγων προέρχεται από ασφαλή χώρα καταγωγής, οφείλει να αποδείξει ότι, στην περίπτωση του, η χώρα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασφαλής, κάτι το οποίο, κατά το καθού, ο προσφεύγων δεν κατόρθωσε να αποδείξει για τους ακόλουθους λόγους:
- 1) Κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης, δεν υπήρχε ένδειξη ότι η ένοπλη σύρραξη στην γειτονική Ουκρανία θα επεκτεινόταν και στη Μολδαβία.
  - 2) Μολονότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η ύπαρξη πράξεων δίωξης προσώπων που αντιτίθενται στο κρατικό καθεστώς² και συγκεκριμένα δίωξης ή τιμωρίας τους κατά τρόπο ενέχοντα διακρίσεις, ο προσφεύγων δεν εμπίπτει στην κατηγορία αυτή.
  - 3) Όσον αφορά τις απειλές από άγνωστα άτομα, οι οποίες ανάγονται στο 2015, ο προσφεύγων επέστρεψε εν συνεχεία δύο φορές στην πατρίδα του· δεν χρησιμοποίησε όλες τις διαθέσιμες μορφές προστασίας (για παράδειγμα από διαμεσολαβητή ή ανεξάρτητους οργανισμούς).
  - 4) Η αίτηση του προσφεύγοντος έχει αποκλειστικό σκοπό να νομιμοποιήσει τη συνέχιση της διαμονής του στην Τσεχική Δημοκρατία.
- 5 Ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης του καθού, με την οποία υποστήριξε ότι το καθού δεν είχε αποδείξει προσηκόντως τα πραγματικά περιστατικά, δεν εξέτασε συνολικά την αίτηση, λαμβάνοντας υπόψη τις υποκειμενικές ανησυχίες του προσφεύγοντος, και δεν έλαβε υπόψη τις συνέπειες της απορριπτικής απόφασης.
- 6 Στις 9 Μαΐου 2022 το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντος³ για αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης κατόπιν της άσκησης της προσφυγής για τους ακόλουθους λόγους:

² Κατά την έννοια του άρθρου 9 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (στο εξής: οδηγία 2011/95).

³ Αν ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλει την αίτηση αυτή, θα είχε παύσει να είναι αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας με δικαίωμα παραμονής στην Τσεχική Δημοκρατία.

- 1) Ο προσφεύγων εκτίθεται σε κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη εκ μέρους ιδιωτών στη Μολδαβία, οι οποίοι του έχουν ήδη προκαλέσει βλάβη στο παρελθόν.
  - 2) Στις 8 Μαΐου 2022 αυτονομιστικά φιλορωσικά στρατεύματα στην Υπερδνειστερία τέθηκαν σε επιχειρησιακή ετοιμότητα.
  - 3) Η Μολδαβία ανακάλεσε την εφαρμογή των υποχρεώσεων της εκ της Σύμβασης.
- 7 Η Μολδαβία κήρυξε τον Ιανουάριο του 2022 κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω της ενεργειακής κρίσης. Στο πλαίσιο αυτό, στις 25 Φεβρουαρίου 2022 το εν λόγω κράτος ενημέρωσε το Συμβούλιο της Ευρώπης ότι ανακαλεί την εκ μέρους του εφαρμογή των υποχρεώσεων υπέχει επικαλούμενο το άρθρο 15 της Σύμβασης, περιλαμβανομένου του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης κατά το άρθρο 10. Μια μέρα νωρίτερα, το κοινοβούλιο της Μολδαβίας είχε κηρύξει τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, πολιορκίας και πολέμου κατόπιν της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Στις 3 Μαΐου 2022, ήτοι πέντε ημέρες πριν από την έκδοση της απόφασης από το καθού, το οποίο δεν έλαβε υπόψη το εν λόγω γεγονός, η Μολδαβία, λόγω νέας απειλής για την ασφάλειά της, ανακάλεσε εκ νέου την εφαρμογή των υποχρεώσεων της βάσει της Σύμβασης. Στις 28 Απριλίου 2022 ανακοίνωσε παράταση αυτής της ανάκλησης, διότι το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας στις 21 Απριλίου 2022 παρέτεινε την κατάσταση έκτακτης ανάγκης μέχρι τις 23 Ιουνίου 2022.

Ανάλυση των προδικαστικών ερωτημάτων

Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τις συνέπειες του χαρακτηρισμού χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (α) η χώρα έχει ανακαλέσει την εφαρμογή των υποχρεώσεων της εκ της Σύμβασης ως ευρισκόμενη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης,
- (β) κράτος μέλος αναγνώρισε ότι μια χώρα ήταν ασφαλής μόνο για μέρος μόνον του εδάφους της και όχι στο σύνολό της,

Και, εφόσον τουλάχιστον ένα από τα προβλήματα που ανακύπτουν συνεπάγεται ότι η χώρα παύει να είναι ασφαλής χώρα καταγωγής, τότε

- (γ) αν το διοικητικό δικαστήριο κατά την εκδίκαση της προσφυγής κατά απόφασης που απορρίπτει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας θα έπρεπε να λάβει αυτεπαγγέλτως (*ex officio*) υπόψη το γεγονός αυτό.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος (αναστολή εφαρμογής των υποχρεώσεων εκ της Σύμβασης δυνάμει του άρθρου 15 αυτής)

- 8 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι από τα άρθρα 36 και 37 της οδηγίας προκύπτει ότι το τεκμήριο περί επαρκούς προστασίας στη χώρα καταγωγής μπορεί να ανατραπεί σε περίπτωση που συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι. Ωστόσο, το κράτος μέλος υποχρεούται να διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας⁴. Επομένως, κατά τον έλεγχο της απόφασης περί απόρριψης της αίτησης στηριζόμενη στην έννοια της ασφαλούς χώρας καταγωγής, το δικαστήριο της Ένωσης οφείλει, στο πλαίσιο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, όχι απλώς να εκτιμήσει αν ο προσφεύγων αμφισβήτησε πράγματι το τεκμήριο αυτό, αλλά και να εξετάσει αν η καταχώριση εν γένει της χώρας στον κατάλογο των ασφαλών χωρών καταγωγής ήταν σύμφωνη με την οδηγία.
- 9 Ο σεβασμός των δικαιωμάτων και ελευθεριών τα οποία κατοχυρώνονται, μεταξύ άλλων, από τη Σύμβαση, ιδίως δε των δικαιωμάτων από τα οποία δεν επιτρέπεται παρέκκλιση, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, της Σύμβασης⁵, μνημονεύεται στο παράρτημα I της οδηγίας ως ένα εκ των κριτηρίων χαρακτηρισμού χώρας ως ασφαλούς.
- 10 Η αναστολή της εφαρμογής των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα δικαιώματα ως προς τα οποία χωρεί παρέκκλιση βάσει της Σύμβασης δεν σημαίνει, φυσικά, ότι τα δικαιώματα αυτά «παύουν να ισχύουν». Ως αποτέλεσμα μιας τέτοιας αναστολής, ωστόσο, το ενδιαφερόμενο κράτος αποκτά μεγαλύτερη ελευθερία περιορισμού τους.
- α) Οι εθνικές αρχές του οικείου κράτους διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια επέμβασης στα δικαιώματα αυτά σε σχέση με μια συνήθη και όχι έκτακτη κατάσταση⁶.
- β) Η επέμβαση στα εν λόγω δικαιώματα θα πρέπει να εκτιμάται με διαφορετικό τρόπο, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη δύο κριτήρια: (i) τη συμμόρφωση προς ό,τι μόνον απαιτείται από την κατάσταση έκτακτης ανάγκης και (ii) τη συμμόρφωση προς άλλες υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο (για παράδειγμα από το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα ή τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών

⁴ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιουλίου 2018, C-404/17, Α. κατά Migrationsverket, σκέψεις 25 έως 26 και 31.

⁵ Αυτά είναι: το δικαίωμα στη ζωή, με εξαίρεση τις περιπτώσεις θανάτου συνεπεία πολεμικών πράξεων, η απαγόρευση των βασανιστηρίων, η απαγόρευση της δουλείας και των καταναγκαστικών έργων, καθώς και η απαγόρευση της επιβολής ποινής άνευ νόμου.

⁶ Βλέπε την απόφαση της ολομέλειας του ΕΔΔΑ 18ης Ιανουαρίου 1978, *Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 5310/71, § 207.

κατά των βασανιστηρίων, συμβαλλόμενο κράτος στις οποίες είναι η Μολδαβία· ή τη Σύμβαση της Γενεύης)⁷.

- 11 Η γραμματική ερμηνεία θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ως αποτέλεσμα της αναστολής, σύμφωνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης, συγκεκριμένο κράτος παύει να χαρακτηρίζεται ως ασφαλής χώρα. Με τον τρόπο αυτό, το κράτος αυτό δηλώνει ότι δεν θα προστατεύει πλέον τα δικαιώματα και τις ελευθερίες κατά την έννοια της Σύμβασης όπως πριν. Συναφώς, πρέπει να γίνει παραπομπή στην αιτιολογική σκέψη 42 της οδηγίας, κατά την οποία ο χαρακτηρισμός τρίτης χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής δεν μπορεί να αποτελεί απόλυτη εγγύηση ασφάλειας για τους υπηκόους της, καθώς και στο παράρτημα I, στο οποίο μνημονεύεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων από τα οποία χωρεί παρέκκλιση και απλώς δίδεται έμφαση στα δικαιώματα από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση. Κατ' αναλογία, μπορεί επίσης να γίνει παραπομπή στο Πρωτόκολλο (αριθ. 24), το οποίο προβλέπει ότι εάν ένα κράτος μέλος παραβιάζει τις υποχρεώσεις του εκ της Σύμβασης, τα λοιπά κράτη μέλη υποχρεούνται να δεχθούν να εξετάσουν περαιτέρω αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο του εν λόγω κράτους για . Κατά συνέπεια, το κράτος μέλος που παρεκκλίνει από τη Σύμβαση παύει να αποτελεί ασφαλή χώρα καταγωγής για τα άλλα κράτη μέλη και, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, το συμπέρασμα αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν πρόκειται για τρίτη χώρα.
- 12 Η δεύτερη δυνατή ερμηνεία συνηγορεί υπέρ της θέσης ότι ένα κράτος δεν παύει να σέβεται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που απορρέουν από τη Σύμβαση ακόμη και μετά την ανάκληση της εφαρμογής των υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, η ίδια η ανάκληση δεν συνεπάγεται, στην πραγματικότητα, πλήρη «εγκατάλειψη» του μηχανισμού του Στρασβούργου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Δεν πρόκειται για καταγγελία της Σύμβασης κατά την έννοια του άρθρου 58, αλλά για «καθεστώς έκτακτης ανάγκης» όσον αφορά τον σεβασμό των εν λόγω δικαιωμάτων, προβλεπόμενου ότι το εν λόγω κράτος δεν μπορεί να μη σέβεται ορισμένα δικαιώματα ακόμη και υπό το συγκεκριμένο καθεστώς.
- 13 Το αιτούν δικαστήριο τείνει προς την ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία η παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου 15 της Σύμβασης συνεπάγεται αυτόματα ότι το συγκεκριμένο κράτος δεν μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής χώρα καταγωγής.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος (αναγνώριση τμήματος μόνο της χώρας καταγωγής ως ασφαλούς)

- 14 Στην πρακτική των κρατών μελών προβλέπονται εδαφικές εξαιρέσεις⁸ για συγκεκριμένες γεωγραφικές ζώνες και προσωπικές εξαιρέσεις⁹ για αιτούντες από

⁷ Βλ. για παράδειγμα τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 20ής Μαρτίου 2018 *Mehmet Hasan Altan κατά Τουρκίας* 13237/17, § 94, καθώς και *Şahin Alpay κατά Τουρκίας*, § 78)

⁸ Η Τσεχική Δημοκρατία, η Δανία και η Φινλανδία, για παράδειγμα, θεωρούν τη Γεωργία ασφαλή χώρα καταγωγής, με εξαίρεση τη Νότια Οσετία και την Αμπχαζία. Ομοίως, η Κύπρος

ασφαλείς χώρες καταγωγής. Η Κύπρος, η Δανία και η Γαλλία θεωρούν τη Μολδαβία συνολικά ως ασφαλή χώρα καταγωγής. Η Τσεχική Δημοκρατία θεωρεί τη Μολδαβία ως ασφαλή χώρα καταγωγής, εξαιρουμένης της Υπερδνειστερίας.

- 15 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο χαρακτηρισμός χώρας καταγωγής ως ασφαλούς πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του δικαίου της Ένωσης. Η δυνατότητα εδαφικών και προσωπικών περιορισμών προβλεπόταν ρητώς και στην οδηγία 2005/28/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα¹⁰, η οποία προηγήθηκε χρονικά της ισχύουσας οδηγίας που δεν προβλέπει ρητά τέτοια δυνατότητα. Στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης οδηγίας αναφέρεται ότι καταργείται προαιρετική διάταξη, η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την έννοια της ασφαλούς χώρας καταγωγής μόνο σε τμήμα της χώρας. Επομένως, μολονότι η οδηγία, η οποία, σε αντίθεση προς την προγενέστερή της, ρυθμίζει τις κοινές και όχι απλώς τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη διαδικασία ασύλου, δεν περιέχει τέτοια διάταξη, εντούτοις χώρα, της οποίας ορισμένα τμήματα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του παραρτήματος Ι της οδηγίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ασφαλής χώρα καταγωγής.
- 16 Τυχόν διαφορετικό συμπέρασμα θα αντέβαινε στο άρθρο 36, παράγραφος 1, και στο άρθρο 37, παράγραφος 1, της οδηγίας και θα είχε ως αποτέλεσμα διαφορετική διαδικαστική και δικονομική μεταχείριση (i) των προερχόμενων προσώπων από το τμήμα εκείνο της χώρας που θεωρείται ασφαλές, τα οποία πρέπει να ανατρέψουν το τεκμήριο της ασφάλειας, ενώ η απομάκρυνσή τους μπορεί να διαταχθεί, ανεξάρτητα από τους συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους ζήτησαν άσυλο και (ii) των προερχόμενων από χώρα που εμπίπτει στην οικεία εδαφική εξαίρεση, των οποίων η αίτηση θα εξετάζεται πλήρως και η εκτέλεση της απόφασης θα αναστέλλεται αυτόματα σε περίπτωση ενδεχόμενης προσφυγής¹¹. Η διαφορετική αυτή μεταχείριση συνεπάγεται και δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με τους αιτούντες από χώρες που δεν περιελήφθησαν στον κατάλογο ασφαλών χωρών καταγωγής. Διαφορετική μεταχείριση στηριζόμενη στο κριτήριο της

και η Τσεχική Δημοκρατία εξακολουθούν να προβλέπουν εξαίρεση για Ουκρανούς αιτούντες από τη χερσόνησο της Κριμαίας, καθώς και από την περιοχή του Ντονιέτσκ ή του Λουχάνσκ. Η Ουγγαρία θεωρεί τις Ηνωμένες Πολιτείες ασφαλή χώρα καταγωγής, αλλά μόνον όσον αφορά τις πολιτείες που δεν επιβάλλουν θανατική ποινή.

⁹ Το Λουξεμβούργο χαρακτήρισε το Μπενίν και την Γκάνα ως ασφαλείς χώρες καταγωγής, αλλά μόνον για τους άνδρες. Αντιθέτως, η Δανία εφαρμόζει για τη Ρωσία εξαιρέσεις όσον αφορά τους έχοντες τσετσενική εθνοτική καταγωγή, τους αιτούντες ΛΟΑΤΚΙ, τους Ρώσους εβραϊκής καταγωγής και τα πολιτικώς ενεργά άτομα που έχουν αντιμετωπίσει κακοποίηση από τις αρχές. Η Δανία εφαρμόζει επίσης γενική εξαίρεση για τους αιτούντες ΛΟΑΤΚΙ. Οι Κάτω Χώρες εφαρμόζουν επίσης εξαιρέσεις για συγκεκριμένες ομάδες προσώπων στην Αρμενία, το Μαρόκο και την Τυνησία.

¹⁰ Βλ. άρθρο 30, παράγραφος 1, της οδηγίας.

¹¹ Οι συνέπειες αυτής της διαφορετικής αντιμετώπισης διαφαίνονται στην απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου του Καναδά, της 23ης Ιουλίου 2015, στην υπόθεση Y.Z. κατά Καναδά (Ιθαγένεια και Μετανάστευση), 2015 FC 892 (<https://bit.ly/3yAfhzx>)

χώρας καταγωγής θα αντέβαινε, εξάλλου, στο άρθρο 3 της Σύμβασης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη. Οι εδαφικές εξαιρέσεις έχουν και αρνητικές συνέπειες ως προς την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 2011/95/ΕΚ.

- 17 Η έννοια των ασφαλών χωρών καταγωγής αποτελεί διαδικαστική απλούστευση για την εξέταση του αιτήματος από τη διοικητική αρχή. Αφενός, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να κάνουν χρήση αυτής της απλούστευσης μόνον έναντι των λεγόμενων «μη προβληματικών» κρατών από τα οποία (όπως στην περίπτωση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) είναι πράγματι απίθανο να προέλθουν πρόσφυγες ή πρόσωπα με δικαίωμα επικουρικής προστασίας. Στις χώρες, όμως, όπου το κράτος δεν ασκεί πραγματικό έλεγχο σε τμήμα του εδάφους, δεν υφίσταται τέτοια ομαλότητα. Η Ουκρανία θα μπορούσε να είναι ένα ακραίο παράδειγμα αυτής της κατάστασης.
- 18 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η ανωτέρω άποψη δεν είναι μονοσήμαντη, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από την πρακτική ορισμένων κρατών μελών που εξακολουθούν να θεωρούν ορισμένες χώρες ασφαλείς με εδαφικές ή προσωπικές εξαιρέσεις και αναγνωρίζει ότι η απουσία ρητής μνείας στη δυνατότητα εφαρμογής των εδαφικών εξαιρέσεων μπορεί επίσης να ερμηνευθεί από το ότι η οδηγία δεν τις αποκλείει απαραίτητα (μολονότι η πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν σαφώς διαφορετική).

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος (αυτεπάγγελτη εξέταση)

- 19 Στον τομέα του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου κύριο ρόλο διαδραματίζει το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας¹², το οποίο διασφαλίζει σε κάθε αιτούντα το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής κατά απόφασης που απορρίπτει την αίτησή του για χορήγηση διεθνούς προστασίας. Η αποτελεσματική προσφυγή θα πρέπει να εξασφαλίζει πλήρη και *ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Εν προκειμένω, ανακύπτει το ζήτημα εάν το επιληφθέν της υποθέσεως δικαστήριο, δυνάμει της εν λόγω διάταξης, θα πρέπει να εξετάζει *αυτεπαγγέλτως* αν ο χαρακτηρισμός χώρας ως ασφαλούς είναι σύμφωνος με το παράρτημα Ι της οδηγίας. Η διάταξη αυτή δεν προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα αυτεπάγγελτης εξέτασης¹³.
- 20 Στο τσεχικό νομικό πλαίσιο τίθεται το ζήτημα εάν το δικαστήριο με δική του πρωτοβουλία, σε περίπτωση μη προβολής σχετικών αιτιάσεων από τον αιτούντα

¹² Ο Τσέχος νομοθέτης δεν έχει ακόμη μεταφέρει τη διάταξη αυτή στην τσεχική έννομη τάξη. Επομένως, έχει άμεσο αποτέλεσμα.

¹³ Η οδηγία μνημονεύει ρητώς την *αυτεπάγγελτη* εξέταση σε άλλες περιπτώσεις που ρυθμίζονται στο άρθρο 46, παράγραφος 4 ή στο άρθρο 46, παράγραφος 6.

θα πρέπει να εξετάζει εάν η συμπερίληψη συγκεκριμένης χώρας ως ασφαλούς στην απόφαση είναι σύμφωνη με την οδηγία, καθώς και εάν θα έπρεπε να αποφανθεί ότι το καθού δεν δύναται να εκδώσει απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νόμου περί ασύλου, εφόσον κρίθηκε ότι η απόφαση στο πλαίσιο αυτό είναι αντίθετη προς την οδηγία.

- 21 Σύμφωνα με την εθνική πρακτική, το διοικητικό δικαστήριο οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τη διαδικαστική πλημμέλεια που συνίσταται στην εκ μέρους διοικητικής αρχής έκδοση αποφάσεως η οποία αποκλείεται από το ισχύον στη συγκεκριμένη περίπτωση νομικό καθεστώς περί διαδικασίας¹⁴. Υποθετικά τούτο θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην περίπτωση κατά την οποία η επιληφθείσα αρχή της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας κατά την διαδικασία του άρθρου 31, παράγραφος 8, στοιχείο β', της οδηγίας εφαρμόζει την έννοια της ασφαλούς χώρας καταγωγής και αποφαινεται ότι η αίτηση είναι προδήλως αβάσιμη κατά το άρθρο 32, παράγραφος 2, της οδηγίας, μολονότι το εν λόγω κράτος δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του παραρτήματος I της οδηγίας.
- 22 Εάν το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας δεν επέτρεπε στο δικαστήριο να εξετάσει και αυτεπαγγέλτως το ζήτημα της συμβατότητας του κανονισμού με το παράρτημα I της οδηγίας, ανακύπτει το ζήτημα τι άλλο θα μπορούσε να καλύψει μια πλήρης εξέταση των νομικών ζητημάτων της υπόθεσης. Η ίδια η διάταξη δεν οδηγεί συνεπώς ότι η εν λόγω ανάλυση θα πρέπει να πραγματοποιείται αποκλειστικά στο πλαίσιο των ισχυρισμών του προσφεύγοντος, επομένως η *αυτεπάγγελτη* εξέταση δεν αποκλείεται ρητώς. Προς στήριξη αυτού του επιχειρήματος, επισημαίνεται η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 3, της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁵.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει συνεπώς την άποψη ότι, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας, η εν λόγω ανάλυση θα πρέπει να πραγματοποιείται *αυτεπάγγελτα*, λαμβάνοντας υπόψη εάν κατά την έννοια του άρθρου 31, παράγραφος 8, στοιχείο β', της οδηγίας θα έπρεπε να είχε εφαρμοστεί η ταχεία διαδικασία σε αυτή την περίπτωση.

¹⁴ Βλ. απόφαση του Nejvyšší správní soud (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Τσεχική Δημοκρατία) της 10ης Μαΐου 2017, αριθ. 2 As 163/2016-27.

¹⁵ Βλ. γνωμοδότηση του Δικαστηρίου 1/09, της 8ης Μαρτίου 2011 (σκέψεις 68 και 69).